

Pròleg

L'any 2007 hem commemorat el centenari de la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans i aquesta efemèride ha coincidit amb el cinquantenari de la signatura del Tractat de Roma i la constitució de la Comunitat Econòmica Europea pels sis estats fundadors i amb l'aniversari dels primers vint anys de l'ingrés dels Països Catalans —els pertanyents al Regne d'Espanya— en la mateixa Comunitat Europea, avui Unió Europea, que amb l'ingrés espanyol i portuguès arribava a comptar ja amb dotze estats i avui es compon de vint-i-set membres després de les ampliacions vers el nord i l'est en els anys 1995, 2004 i 2007.

L'any 2007 és també —i això condiciona la nostra perspectiva— el del trentè aniversari de les primeres eleccions democràtiques espanyoles, que a Catalunya donaren la victòria als partits que reivindicaven la recuperació de l'autonomia política destruïda el 1939. També fa trenta anys de la reinstauració de la Generalitat de Catalunya amb un règim provisional. Va ser l'inici del període més llarg de llibertats polítiques i d'autogovern parcial català de tot el segle XX, sense les nombroses suspensions de garanties constitucionals i declaracions de l'estat de setge que caracteritzaren els primers vint-i-tres anys de la centúria, com un perllongament del que havia passat en el segle XIX, amb una intermitència que avui jutgem incompatible amb un veritable règim liberal democràtic. El quinquenni republicà, seguit d'una guerra civil de dos anys i mig de durada, apareix ara com un parèntesi democràtic i autònom entre dues dictadures. Per a les Illes Balears i el País Valencià els darrers decennis representen la primera experiència autònoma, que havia quedat

reduïda abans de 1936 a simples projectes sense arribar a la consulta popular.

El marc de tots aquests aniversaris fa que sigui un moment oportú per a intentar presentar una visió global de les relacions que al llarg dels darrers cent anys han existit entre els Països Catalans i la resta d'Europa, en les dues direccions i en tots els àmbits, per acabar amb un balanç d'aquests primers vint anys de pertinença a l'Europa unida.

No ignorem que la manca de sincronització política ha dificultat extraordinàriament que la comunitat de llengua, de cultura i d'origens històrics juntament amb la coincidència d'interessos econòmics enfront de la política estatal no hagin tingut la seva traducció en el pla politicocultural que hauria permès desenvolupar totes les potencialitats dels Països Catalans com a conjunt, unes potencialitats que en el simposi apareixen prou evidents.

La reforma estatutària reclamada el 2005 per a superar unes restriccions pròpies dels condicionaments polítics de la conjuntura de 1979 ha seguit un curs incert mentre que altres canvis indispensables en les comunicacions ferroviàries i aèries continuen representant, juntament amb el dèficit de les seves balances fiscals amb l'Estat espanyol, uns obstacles importants per al desenvolupament dels Països Catalans en un món globalitzat.

Durant els darrers cent anys la relació privilegiada amb Europa molt sovint s'ha produït des dels Països Catalans de manera directa, sense mediatització estatal, si bé ha estat periòdicament obstaculitzada per dues guerres europees, una guerra civil espanyola i una dictadura que durant tres decennis i mig ens distancïa de la resta del continent europeu. El coneixement de les relacions recíproques ens ajudarà a comprendre millor la nostra pròpia història contemporània i les contradiccions i possibilitats dels temps presents.

Durant tres dies, entre l'1 i el 3 de febrer del 2007, en simposi organitzat per la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, economistes, sociòlegs, politòlegs, historiadors i persones amb experiència en les institucions europees examinaren les dimensions econòmiques, demogràfiques, artístiques, literàries, ideològiques i polítiques de les relacions entre els Països Catalans i Europa. Es tracta d'un intent de balanç realitzat interdisciplinàriament i esperem que atregui, per tant, l'atenció d'un públic lector ampli i divers.

No puc acabar aquesta nota introductòria sense fer constar la intervenció eficient com a moderadors i com a conductors dels debats dels

membres numeraris de l'Institut d'Estudis Catalans que presidiren les diverses seccions i taules rodones del simposi: la moderadora de la secció dedicada a les interrelacions artístiques i literàries, Carme Gràcia; la del bloc de les interrelacions polítiques, Concepció Mir; el moderador de la secció d'interrelacions ideològiques, Santiago Riera i Tuèbols; el de la taula rodona del balanç de la incorporació catalana a la Unió Europea, Joaquim Muns; el de la taula rodona sobre l'acció política catalana a Europa, Tomàs de Montagut, i el de la darrera taula dedicada a la nacionalitat i la cultura catalanes a l'Europa futura, Salvador Giner. Haig d'agrair a Enric Pujol l'ajuda prestada en el primer disseny del projecte d'aquest simposi. També cal fer constar la dedicació eficient de Marta Ejarque com a col·laboradora en les gestions per a la realització del col·loqui i la publicació de les actes. Als membres de la Secció Històrico-Arqueològica de l'IEC els vull agrair el suport donat a aquest projecte i els seus suggeriments.

ALBERT BALCELLS
Membre de l'IEC
i coordinador del simposi